מגנזי המלך

פרשת האזינו תשפ"ב לפ"ק
| גליון י"ב |

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

הגה"ק רבי ישראל המגיד מקאזשניץ זי"ע

יומא דהילולא קדישא י"ד תשרי

דער קאזשניצער מגיד איז געבוירן געווארן דורך א ברכה פון בעל שם הקדוש, זיין טאטע האט נישט געהאט קיין קינדער לאנגע יארן, און דער בעל שם הקדוש האט אים אנגעוואונטשן, און ווען ער איז געהאלפן געווארן און דער קאזשניצער מגיד איז געבוירן געווארן איז דער בעל שם הק' געקומען צו פארן צום ברית. עס איז א פלא, דער בעל שם טוב הקדוש האט אים א נאמען געגעבן 'ישראל', זעהט אויס אז ער האט אים א נאמען געגעבן נאך זיך אליינס. דער בעש"ט הק' איז געווען סנדק, און ער האט געגעבן דעם נאמען.[1]

*

דער ישמח משה איז געווען רב אין שינאווא, א קליין שטעטל, און מ'האט אים אויפגענומען אויף איינע פון די גרויסע פולישע שטעט - אין תהלה למשה ווערט עס געברענגט, אבער ער זאגט נישט וועלכע שטאט - און ער איז געפארן אהין, און געזאגט א דרשה, און ס'איז זיי זייער געפעלן, אויפן וועג אהיים איז ער אדורך געפארן אין די געגנט פון קאזשניץ, און ער איז געווען אויף שבת ביים קאזשניצער מגיד, פרייטאג צונאכט ס'ביים טיש, האט ער געגעבן לחיים, זאגט אים דער קאזשניצער מגיד 'לחיים, שינאוער רב', האט דער קאזשניצער מגיד'ס זוהן - דער באר משה - ארייגערוימט אין אויער אז ער איז שוין נישט מער אין שינאווא, נאר ער איז שוין אויפגענומען געווארן אין די גרויסע שטאט – ער האט געזאגט דעם נאמען פון די שטאט – און דער קאזשניצער מגיד ז"ל האט אים נישט געענטפערט.

בייטאג ביים מיטאג טיש, האט ער אים ווידער געזאגט 'לחיים, שינאוער רב', האט דער זוהן ווייטער אזוי ארייגערוימט אין אויער אז ער איז שוין נישט אין שינאווא, און ער האט יעצט אויך נישט געענטפערט, ביי שלש סעודות, איז ווידער אזוי געווען, ער זאגט נאכאמאל 'לחיים, שינאוער רב', און דער באר משה פארעכט אים ווידער, גיט זיך דער קאזשניצער מגיד א דריי אויס, 'איך זאג שינאוער רב, איז שינאוער רב, ער דארף נאך בלייבן אין שינאווא, אויף דעם פלאץ וואס דער רבי ר' שמעלקא פון ניקלשבורג ז"ל איז געווען – דער רבי ר' שמעלקא איז געווען רב אין שינאווא פאר אים- ס'איז א תועלת פאר די נשמה', איז ער צוריק אהיים געפארן קיין שינאווא, און האט נישט אנגענומען דאס רבנות אין די אנדערע גרויסע שטאט (ע' תהלה למשה ד"ה בליל ש"ק שבת תשובה).

*

אין יאר תקע"ד האבן די דריי צדיקים דער קאזניצער מגיד, מיטן רבי'ן פון לובלין, מיט רבי ר' מענדעלע פון רימאנוב, מרעיש עולמות געווען צו ברענגען משיח (במלחמת נאפליאן-רוסלאנד), **און ווען דער קאזשניצער מגיד איז נסתלק אין יענעם יאר ערב סוכות תקע"ה, שמחת תורה אז דער רבי פון לובלין איז ארויס געפאלן פון פענסטער, און דער רבי ר' מענדעלע איז נסתלק געווארן ל"ד בעומר.**

ווען דער קאזניצער מגיד איז נסתלק געווארן האט מען נישט אויסגעזאגט פארן רבי'ן פון לובלין, כדי נישט צו צושטערן דעם יו"ט, און דעמאלטס איז געווען די גאנצע מעשה שמחת תורה אז דער רבי פון לובלין איז ארויס געפאלן פון פענסטער, שפעטער האט ער זיך אנגערופן "פארוואס האט עטין מיר נישט אויסגעזאגט פריער אז דער קאזניצער מגיד איז נפטר געווארן, אליינס וואלט איך מיך נישט אונטער ענגומען", ער איז געווארן געווארן, וייל ווען ער איז געפאלן איז דער קאזניצער מגיד געקומען אים אונטער האלטן אז ער זאל זיך נישט אזוי שטארק צוקלאפן, און ער האט אים געזעהן אין די תכריכים, האט ער פארשטאנעם אז ער איז שוין מער נישט בעלמא הדין.[2]

---

1 ידוע העובדא ששפע"א ישב הבעל שם טוב הק' זי"ע בליל שבת קודש בעריכת שולחנו בקרב תלמידיו החברייא קדישא אחוז בשרעפיו, ולפתע קרן אור פניו ושמחה גדולה השתרחפה עליו ושחק שחוק גדול, תלמידיו לא הרהיבו לשאול את רבם את השמחה מה זו היא עושה, רק במוצאי שב"ק כשנכנס תלמידו הגדול הרה"ק ר' וועלוויל קיצעס זי"ע כדרכו בכל מוצשב"ק ליכנס אצל רבם ולשאול אותו על מה שעבר ביום הש"ק, שאל את הבעשטה"ק על פשר שמחתו בליל שב"ק, השיב הבעשטה"ק כדרכו להכין את העגלה ויוצאים לדרך, כל החברייא נכנסו להעגלה והסוסים התחילו לנסוע את דרכם, עד שהגיעו לעיר אפטא, הבעשטה"ק שלח לקרוא את ר' שבתי כורך ספרים ואמר לו שיספר לו מה שקרה עמו בליל שב"ק סיפר ר' שבתי שהוא איש עני ומתפרנס עצמו בדוחק גדול, אך זאת אף פעם לא רוצה להנות ממתנת בשר ודם, בשבת זו לא הי' בידי אפילו פרוטה לפורטה, עם כל זאת לא רציתי להנות ממתנת בשר ודם, בראותי את זאת אמרתי לאשתי שח"ו לא תיקח משום אדם מתנה, והלכתי לביהמ"ד, וחזרתי לביתי יותר מאוחר מכל המתפללים כדי שלא ישאלו אותי למה לא דולק נר בביתי וכדו', וכשבאתי לביתי ראיתי נרות דולקות שלחן ערוך מכל טוב, וסיפרה לי זוגתי שמצאה בגד ישן נושן שקיבלו בחתונתם, ועליו הי' תפור כפתורים זהבים, והלכה להצורף ומכרה את הכפתורים ומזה הי' לה להכין צרכי שב"ק, כשישמעתי דברי' שמחתי מאד על שלא הוצרכתי ליקח מתנת בשר ודם והקב"ה המציא לי בדרך נס צרכי שבת, ומגודל שמחתי יצאתי במחול ובריקודין כדי להודות ולהלל להשי"ת על כל החסד אשר עשה עמדי, כשגמר דבריו פנה הבעש"ט לתלמידיו ואמר תדעו כי כל הפמליא של מעלה השתתפה בשמחתו ושחקו ורקדו עמו לכן שמחתי גם אני עמם, ופנה לר' שבתי מה שאלתך וינתן לך, אמר ר' שבתי הן אני זקנתי ובן אין לי יפקדני ה' בבן זכר, הבעשטה"ק ברכו, וכעת חי' בשנת תצ"ג (י"א תצ"ו וי"א ת"ק) ויולד לר' שבתי בן, וכיבד את הבעשטה"ק בסנדקאות, ויקרא הבעשטה"ק שמו כשמו ישראל, וברכו שיאיר מאד בעולם.

2 כידוע שבשנת תקע"ד רצו צדיקי אותו הדור לפעול בשמים שיתגלה משיח צדקינו, הלא המה הרה"ק המגיד מקאזניץ, הרה"ק ר' מענדעלע מרימונוב, הרה"ק החוזה מלובלין, הרה"ק בעל מאור ושמש, והרה"ק ר"נ מראפשיץ, והיהודי

דעמאלטס איז געווען די מלחמה פון נאפאליאן, איז געווען א מחלוקה צווישן די צדיקים וועד ס׳זאל זיגן,[3] אן דער רבי ר׳ מענדעלע האט זיך געגרייט ראש השנה

מיט תקיעת שופר, און ער האט געוואלט אז נאפאליאן זאל זיגן, און דער תניא האט געוואלט אז דער רוסישער צאר זאל זיגן, און דער תניא האט זיך מקדים געווען מיט תקיעת שופר, האט ער עס דעמאלטס ערלעדיגט.[4]

דער קאזשניצער מגיד האט געזאגט 'נאפאליאן תפול'.[5] אבער דער רבי ר׳ מענדעלע האט נישט אזוי געהאלטן, נאר אז נאפאליאן זאל זיגן.[6]

נאפאליאן איז דעמאלטס געקומען מיט ליבעראלע מיינונגען, אזוי ווי אמעריקא היינט, דעמאקראצי, און דער תניא האט פון דעם מורא געהאט, ער האט געזאגט אז דער רוסישער קייסער וועט זיגן ווען זיין שוועך פאר אידן בגשמיות, ס׳וועט אבער זיין גוט ברוחניות, און אז דער פראנצויז וועט זיגן וועט זיין גוט בגשמיות, אבער ער האט זייער מורא געהאט פון די ווינטן וואס וועלן זייער שאדן פאר רוחניות, וועגן דעם האט דער תניא מיטגעהאלטן מיטן צאר.[7]

הקדוש, זי״ע, היהודי הקדוש קיבל על עצמו שהוא יסתלק מן העולם והוא יעזור להם מלמעלה, וכן הי׳ שהוא נסתלק י״ט תשרי תקע״ד, אולם לא הסתיעא מילתא, בערב חג הסוכות נסתלק לבית עולמו המגיד מקאזניץ ומפני עירבוב העולם ע״י השטן לא ידע מזה הרבי מלובלין על אף שעיניו היו צופיות למרחוק, בבית מדרשו של הרה״ק מראפשיץ זי״ע פרצה דליקה באמצע שמחת החג בשמחת תורה, לבית מדרשו של בעל מאור ושמש זי״ע נזרקה אבן באמצע הקפות, ואילו בבית מדרשו של הרה״ק הרבי מלובלין קרה מעשה הנורא מעשה ״הנפילה״, בשמיני עצרת בסעודה אמר החוזה ״שמרו אותי מאד הלילה כח השטן חזק המלחמה קשה מאד, שמחה רבה שררה בבית המדרש בריקודין של מצוה בין תלמידי הרבי מלובלין, החוזה עמד ליד הבימה ובידו ספר קטן, באמצע הקפות אמר, שאם יהי׳ לנו שמחת תורה שמח יהי׳ לנו גם תשעה באב שמח, ופתאום ראו החסידים כי הספר תורה מונח על השלחן והחוזה נעלם ואינו, ונעשה בהלה בבית המדרש והבינו שלא דבר פשוט היא כי החלונות היו סגורים, והתחילו לחפשו בכל הבית וגם בחוץ חפשו ולאחר זמן שמע אחד מן החסידים קול גונח ושאל מי הוא זה ענה הקול ״יעקב יצחק בן מאטיל״, קרא אותו חסיד את התלמידים, וגדולי התמלידים התאספו כדי לעלות את רבם לביתו, והפילו גורל מי ישאהו ברגליו ומי בגופו ומי בראשו ומי בידיו, וכשעלוהו ראו ששפתותיו מרחשות, ושמעו שאומר תיקון חצות, וראו שהי׳ אז זמן חצות לילה, ואפי׳ במצב כזה אמר תקון חצות, כשהכניסו אותו לביתו שאל למה לא גילו כי נסתלק הרה״ק מקאזניץ שאילו הי׳ יודע לא הי׳ מכנים ראשו להתחיל בעניני כאלה, וסיפור שנודע לו מהסתלקותו, כי בעת שהושלך לארץ נתגלה לו הרה״ק מקאזניץ ופירש בגדו תחתיו שיפול בנחת ולולי זאת לא הי׳ נשאר ממנו עצם אחד שהיא שלם, והחוזה נחלש מאד מן הנפילה והמתנגדים שמחו מאד ע״ז שחשבו שעוד יסתלק עוד באותו יום ושתו יין, כשהגיע הדבר לאזנו של הרבי מלובלין אמר שבעת צאתי מן העולם אפי׳ כוס מים לא ישתו, ואחר הסתלקותו בתשעה באב הבינו דבריו.

3 ידוע ומפורסם שבשנת תקע״ג פרצה מלחמה גדולה בין מדינת פראנקרייך בראשות נאפאליאן, למדינת רוסלאנד בראשות הצאר ניקאלייא, ובדבר הזה היה מחלוקת בין דעות הצדיקים הקדושים, כי הרה״ק מלובלין זי״ע והרה״ק מרימאנוב זי״ע והרה״ק מקאזניץ זי״ע (אשר בידוע שלשתם נסתלקו באותו שנה) שהיו מבין הצדיקים שהשתוקקו לקרב קץ הגאולה ולהחיש פעמי המשיח, ולזה אף שראו שעל ידי הנצחון יבואו צרות רבות ורעות על בני ישראל ודמם יישפך כמים רח״ל, אולם לא שתו לבם לזאת, אלא רצו בכל לבם ונפשם לקרב קץ הימין, וקיוו בנפשם שכעת הוא שעת הכושר לזכות לגאולת עולמים, ולכן רצו שנאפאליאן ינצח במלחמתו נגד מדינת רוסלאנד.

אולם דעת הרבה צדיקים היו שראו שעי״ז יבואו צרות רבות ורעות על ישראל ודמם יישפך כמים רח״ל, והרה״ק מרימאנוב שרצה בכל כוחו להחיש ביאת המשיח ואמר: עס זאל זיך גיסן בלוט פון פריסטיק ביז רימאנוב און משיח זאל קומען, ותמך בכל עוז בנצחונו של נאפאליאן.

ובקצרה נציג כפי שמתואר בספרי קורי הדורות מתואר שנאפאליאן החל את רעיון ״המהפיכה הצרפתית״ בשנת תקמ״ח וחיסל שלטון המלכים בצרפת, והנהיג שלטון שווה זכיות לכל אוכלוסיה, וכך התחיל בכיבוש כל המדינות השכיונות, בשנת תקנ״ו מדינת איטליא וענגלאנד, בשנת תקנ״ח מדינת מצרים, בשנת תקנ״ט הגיע לארץ ישראל (שם נפגש בידוע עם הרה״ק מהר״ן מברעסלעוו זי״ע) אבל שם נכשל בכיבושו, וכך המשיך לכבוש מדינות רבות, עד בשנת תקע״ו נחל כשלונו במדינת רוסלאנד והודח מנשיאותו.

4 עי׳ בדרכי חיים ושלום (מנהגי יום השבת, עמ׳ קמ״ד) מש״כ בענין זה: בעת המלחמה הגדולה מלחמת נאפאליאן מלכות צרפת עם מלכות רוסלאנד, אז ראו רבותינו שלשה אבות העולם, ה״ה הגה״ק המגיד מקאזשניץ והגה״ק החוזה מלובלין, והגה״ק הרבי רמ״מ מרימאנוב שהמלחמה הזאת הוא שעת הכושר לגאולה שלימה, ובקשו והתפללו לה׳ שיהי׳ נאפאליאן גוג ומגוג ושיצליח במלחמתו נגד רוסלאנד, והגה״ק הרבי ר׳ שניאור זלמן זי״ע בעל שו״ע התניא היה מתפלל לשלום רוסלאנד שיצליח הקיסר אלכסנדר ואמר שאם תגבר יד הצרפתים יתרבה האפיקורסות בישראל, וכתב כן במכתבו כזה: ביום א׳ דר״ה קודם מוסף הראו לי אם יצא באנפארט״י שר חיל צרפת יתרבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל לאביהם שבשמים״, ע״כ.

5 עי׳ בדרכי חיים ושלום (שם) וז״ל: אבל השלשה גדולי צדיקים הנ״ל התאחדו בזה בשיטה אחת שיצליח נאפאליאן ולחביא את הקץ, והמשיכו אצלם כל גדולי תלמידי הרבי ר׳ אלימלך זי״ע בעל נועם אלימלך לעבודתם שיעמדו לימינם, והגה״ק מוהרמ״מ מרימאנאוו בערב פסח שנה ההוא בשעת אפיית המצות התעצם מאוד על אדודות הדבר הזה ואז השכיל נאפאליאן והצליח בכל אשר פנה, והרה״ק מוהר״נ מראפשיין תלמידו ראה שבאו אל רבו הקדוש הרמ״מ הרבה מבני ישראל שהיה עובדים אצל המלכות בין אנשי הצבא, והיה ביניהם אבות של כמה בנים והרב שולחם מפניו בלתי שמוע בקשתם ושיחתם, והרה״ק מראפשיין נכמרו רחמיו על אנשי ישראל בעלי בנים הנ״ל, ובכן הרהיב עוז בקדושתו לשאול את רבו הקדוש, ויען ויאמר לו מורי ורבי הלא עומדים לפניכם אנשים אשר להם לב נשבר ונדכה הטה נא אזנך ושמע אל בקשתם ובכייתם ממר נפשם וירחם נא על כמה חללים שנפלו בחרב, ונשאר הרב משתומם כשעה חדא והשיב לו בעוז קדושתו כהנה וכהנה תאכל חרב וילכו עד ארכבותיהם בדם ובלבד שיהי׳ הקץ וזה עיקר אהבת ישראל אהבה אמיתית שכולם יבואו לתיקון הגמור וישובו הנה בקרב עם ישועות כלל ישראל בגאולה שלימה. ובראשית שנת תקע״ד ביום כיפור קודם מוסף אמר הגה״ק מהרמ״מ מרימאנאוו לתלמידו הגה״ק מוהר״נ מראפשיין בהיותו הש״ץ שיכוין בתפלה שיצליח נאפאליאן, אבל הרה״ק מוהר״נ לא הסכים להצלחתו, וכשהתפלל לפני העמוד במקום שהיה צריך לגמן היה בוכה, ובמקום שהיה צריך לבכות היה מגמן [אל יפלא נא בעיני הקורא ואל יחשוב ח״ו מהשבת פיגול על קדושי עליונים כאלה, כי הם ומחשבותיהם ומעשיהם למעלה מהשגתינו ואין מבין דרכם, רק זהו העמדתי בזה דברים כהווייתן], ובמוצאי יום הקדוש התרעם הרבי מוהרמ״מ מרימאנאוו מדוע הפך כל הסדר היפך רצונו בזה, וסיים הרבי מוהרמ״מ מרימאנאוו אין לי לעשות עוד כלל בעולם השפל ומוכרח אני להסתלק, והרבי ר׳ נפתלי היה מפחד אז להשאר שם מהקפדת רבו, ומיד אחר יום הקדוש נסע ללובלין שיראה לפעול ההיפוך, ואמר לו הרבי מלובלין שאין זה דרכו ויסע לקאזשניץ, ונסע לקאזשניץ על שב״ק פרשת יתרו והיה המגיד הקדוש בעש״ק בהמקוה, והלך הגה״ק מוהר״נ ושכב על מטתו, וכשבא המגיד מהמקוה ורצה לשכב על מטתו, לא הניחו עד שהיה מוכרח להבטיח לו למלאות מבוקשו, ובליל שבת קודש בהגיע המגיד למזמור שיר ליום השבת אמר ״הנה אומרים שהצרפתים עברו ממסקוי בערזינא, ואנחנו אומרים להשמדם עדי עד ואתה מרום לעולם ה׳ וכו׳, ולמחרתו בקריאת התורה בפסוק ״נבול תבול״ אמר ״נאפאליאן תפול״, ובכן הכריע הרה״ק מראפשיץ את דעת המגיד הק׳ לדעתו.

6 עי׳ בקונטרס ימות המשיח מהגה״ק המנחת אלעזר (אות ד) שמביא מה ששמע מהרה״ק משינאווא ששמעו בשם חותנו הרה״ק הארי׳ דבי עילאי זי״ע שהיה מגדולי תלמידי הרבי מלובלין זי״ע, והמעשה היה, שבאותו התקופה שהארץ רעשה ממלחמת נאפאליאן וניקאליי אשר כידוע הצדיקים נתווכחו ביניהם האם יש להתפלל שע״י מלחמה זו יהיה חבלי משיח ומלחמת גוג ומגוג, ובנ״י יגאלו מגלותם, או שעדיין יש להמתין ולא להחיש עת פדיון.

והרה״ק מלובלין שלח שליח לבקש את הרה״ק הרמ״מ מרמאנוב זי״ע שיבוא לשבות אצלו ה׳ שבתים, כדי שיתמשך לו שם ה׳ חלקי הנשמה השייך למשיח צדקינו, וע״ז יתעלו לתיקון עולם, והרבי מלובלין נתן מקום דירה להרה״ק מרימאנוב סמוך לביתו, כדי שיוכל להמתיק סוד עמו בכל עת הצורך, ובליל שבת הראשון שבא הרה״ק מרימאנוב לשולחנו הטהור של הרבי מלובלין, ראה שאנשים עוסקין בדיבור ובשיחות, ואצל הרה״ק מרימאנוב היה המנהג בביתו שהמסובין על שולחנו היו יושבין בפחד גדול מפני אימת רבם, והשולחן היה בבחינת פחד יצחק, עד שלא שמעו אפי׳ קול דממה דקה, והיו יכולין לשמוע קול צפצוף הנרות שדולקין, משא״כ אצל הרבי מלובלין שהראה פנים מסבירות להמסובין בשיחות קדושות, והיה מותר לדבר שם, והרה״ק מרימאנוב לא היה יכול לסבול הדיבור בשב״ק אצל השולחן שם, ולכן הטיל אימה על כל העולם, עד שנתייראו לדבר אפילו דיבור אחד, והרה״ק מלובלין שאל אותו איך אפשר להטיל כ״כ אימה ופחד על העולם המסובין.

ובשב״ק בבוקר בעת סעודת שחרית כשהגיע הרה״ק מרימאנוב ראה שהחלות מכוסות במפה, אז הסיר המפה מעל החלות, ומזה היה נראה שנעשה כעין פירוד לבבות בין ב׳ הצדיקים, ואח״כ במוצש״ק נתחרט הרה״ק מרימאנוב על שהורה הלכה בקול נגד הרבי מלובלין, והלך לפייסו בהכנעה גדולה, ובשבת השניה נחלה הרה״ק מרימאנוב ולא היה יכול ללכת לשולחנו של הרה״ק מלובלין, ואז הבינו שיד הסט״א באמצע שעושה כל מצדקאות שבעולם כדי שיתפרדו החבילה, ולא יוכלו לפעול את אשר החלו לעשות, ואכן הרה״ק מרימאנוב נפרד מהרבי מלובלין והלך לדרכו, עיי״ש באריכות.

7 עי׳ מ״ש מרן רביה״ק זי״ל בדברי יואל (לשמח״ת, עמ׳ תשז) לבאר בזה מאמר חז״ל בתפילות האמוראים (ברכות סז:) שתשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, ופירשיז״ל בפמליא של מעלה בחבורת שרי האומות שכשהשרים של מעלה יש תגר ביניהם תיקף יש קטטה בין האומות וכו׳, ופמליא של מטה בחבורת החכמים עכ״ד רשיז״ל. כנראה מזה דבעיקר המלחמה אין לשרי הצבאות שלמטה שום דעה מכרעת כלל, דכל עיקר המלחמה מתנהלת רק עפ״י השרים למעלה. ואפ״ל דהנך תרתי מ״ש בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה דהיינו חבורת החכמים הא בהא תליין, דעיקר הנהגת שרי מעלה תלוי

*

ביז צו די ערשטע קריג איז פוילן נישט געווען קיין לאנד, ס׳איז געווען צוטיילט צווישן רוסלאנד, עסטרייך, מיט דייטשלאנד, זיי האבן געמאכט א חלוקה.

אמאל מיט צוויי-דריי הונדערט יאר צוריק איז פוילן יא געווען א לאנד, איז דעמאלטס געווען פארקערט, פוילן האט שולט געווען אויף אוקריינא און אויף ליטא, אין שנת ת"ח דעמאלטס איז געווען א אויפשטאנד, די אוקריינער - די קאזאקן - האבן דעמאלטס געׄהרׄג׳עט אידן ר"ל, ס׳איז געווען גרויסע הריגות, זיי האבן אראפ געווארפן פון זיך די פוילישע הערשאפט, און שפעטער איז רוסלאנד אריינגעקומען, דאס איז שוין געווען בימי תלמידי בעש"ט, רבי פנחס קאריצער׳ס צייטן, און דער רוס האט איבער געמומען אוקריינא.[8]

בדעתן של חבורת החכמים דלמטה בעוה"ז דכאשר גוזרים הם כן יקום, וכענין הפלוגתא הידוע שהיתה בין הצדיקים בדורות שלפנינו בשעת מלחמת נאפאליאן מלך צרפת, שהרה"ק רבי ר׳ מענדעלע מרימאנאוו זי"ע היה סובר שנאפאליאן צריך לנצח, והרה"ק מראפשיץ ושאר צדיקים היה דעתם להיפך, ולא יכלו להסכים כולם לדיעה אחת, וכאשר גזרו אומר בחבורת החכמים כן קיימו למעלה כנודע. הרי דהנהגת הפמליא של מעלה דהיינו שרי האומות תלוי׳ בגזירת חבורת החכמים שבעוה"ז, וע"כ התפלל שתשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, עכתודה"ק.

8 בשנת תקכ"ח התקוממו תושבי מדינת אוקריינא והסביבה [ע"י הסתת מלכת רוסיא שרצתה להרחיב גבול מלכותה גם על מדינת אוקריינא], ומרדו בממשלת פולין שישלטה עליהם, ובאותה השנה חזרו ונישנו באוקריינא השחיטות משנות ת"ח ות"ט, וההיזדמאקעס וגדודי הקוזאקן מאוקריינא, ובראשם הצורר האכזר גונטא ימ"ש הסתערו על קהילות ישראל באוקריינא ובוואהלין והשמידו בלי רחם [כמו שעשה לפני מאה ועשרים שנה הרוצח כמילנעצקי ימ"ש], ולפי חשבונו של עד ראיה לשחיטות, שכתב להגאון רבי אריה ליב אפשטיין בעל "הפרדס" זצ"ל נשמדו על ידי הרוצחים באוקריינא בשנה זו מחמישים עד ששים אלף יהודים, מאות בתי כנסת נשרפו וחוללו, אלפי ספרי תורה נקרעו וחוללו, ועל פי עדותו של הרה"ק רבי ישראל חריף מסטאנוב זיע"א מתלמידי הבעש"ט בספרו תפארת ישראל "נהרגו אלפים ורבבות יהודים כמעט כי חדל לספור, ערך קרוב מאה אלפים כמה עיירות וכמה כפרים לערך חמישים פרסאות אורך, ועשרים רוחב בשדות בעיירות וביערות, היאומן כי יסופר אי אפשר להעלות על הכתב...".

והנה שנת תקכ"ח שהיו בין תלמידי בעש"ט זי"ע שאמרו שהיא עת פקידה, וציפו שתהיה שנת גאולה, אמנם הביאה כליון והריגה להרבה קהילות קדושות בישראל, והתקופה הזאת ידוע בספרים בשם ׳גזירות גונטא׳, שאז מרדו הקאזאקן במלכות פולין, והרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א צפה ברוח קדשו על הגזירה המשמשת ובאה וכדמובא בס׳ אמרי פנחס (עמ׳ ר"ג) "וקודם שנכנסה האומה הידועה רוסיא במדינת פולין, ראה הוא ז"ל שהיא צרה גדולה", ואמר הרה"ק, שלא הרגיש "במדינה אדם שיש לו כח למנעו את הדבר", וכלשונו: איך האב ניט געפילט אזוינע פלייצעס, רק רבי נחמן האראדענקער שהיה מחזיק אותו לגדול מאד, אך רבי נחמן היה מכין עצמו לנסוע לארץ ישראל, וכל זמן היה רבי נחמן במדינה לא עברה האומה הנ"ל רוסיא נהר דיענפער, אף ששלחו כמה פעמים למדינת פולין, לא יכלו לכנוס, וביום שעבר רבי נחמן הנהר דיענסטער, עברו הם הרוסען את נהר הדי ענפער, ובשנת תקנ"ב חילקו את פולין.

ואגב עיין בס׳ אמרי פנחס (עמ׳ רכ"ו אות צ"ו) שהרה"ק מקאריץ זיע"א ראה את רוסלאנד כמלכות הרשעה ופעל להעביר מלכות זו מהעולם "שאמר על האומה הידוע ששום אדם

ס׳האט זיך צוטיילט, מ׳האט געמאכט א חלוקה, פוילן איז געווען אונטער דייטשלאנד, ווארשא איז געווען אונטער רוסלאנד, לאדזש, די גאנצע געגנט, און גער, דאס איז געווען אונטער רוסלאנד. און גאליציע - מזרח גאליציע און מערב גאליציע - בעלוא און די געגנט, ביז בראד, טשערנאוויטץ, איז אלעס געווען אונטער עסטרייך.

די וועלט פארציילט אז דער קאזניצער מגיד האט אמאל עזואגט אז ער האט געזעהן דעם פוילישן שר, און דער פוילישער שר האט זיך ביי אים געבעטן (שיתנו לו ממשלה לעצמה), און ער האט אים עזואגט ׳דריי שמיטות׳, און אין דעם תרע"ח יאר האט זיך עס געענדיגט, און ס׳האט זיך צוטיילט עסטרייך-אונגארן, און מ׳האט געגומען גאליציע פון עסטרייך, און די וואהשא׳ער געגנט, וואס האט געהייסן קאנגרעס פוילן, האט מען געגומען פון רוסלאנד, און מ׳האט געמאכט פון דעם פוילן, פון תרע"ח יאר ביז תרצ"ט, איין און צוואנציג יאר, דאס איז דריי שמיטות, אזוי האט דער קאזניצער מגיד געזאגט.[9]

נאכ׳ן קריג איז שוין צוריק געווארן פוילן, אבער דעמאלטס אין שנת תרצ"ט האט עס דייטשלאנד איינגענומען.

*

לא דרך "האט ניט אריינגיטרעטן" בטומאה זו, ואם אדם היה דורך בטומאה זו כמוני, היה נטבע".

ואמר "על האומה הידועה שהם עכברים" (שם אות צ"ה), וכן בפסח האחרון לפני פטירתו אמר הרה"ק מקאריץ זיע"א "מי יתן שאחיה עוד ב׳ שנים, ואם הייתי חי עוד ב׳ שנים, הייתי מכלה אומה הנ"ל... כי נסתלק ביום י׳ אלול שנת תקנ"א, בהיותו בשפיטיוקא בדרכו לארץ הקודש, ואכן מיד לאחר כך בשנת תקנ"ב התקיימה חלוקת פולין השניה.

ועיין בספר "קדוש ישראל" (ח"א עמ׳ נ"ה) מובא שהרה"ק רבי ישראל מווינציא ז"ל סיפר בשם זקנו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א "כי לרוסלאנד אין שר במרום, כי אינו רק התלכדות של קליפות, וכשעברו פעם חיילים רוסים בעירו, לא רצה רבי פנחס להתפלל עד שהם עזבו את העיר.

וראה בכתבי רמ"מ (אות תתצ"ה) בשם הרה"ק מקאברין זיע"א שאמר בשם הרה"ק מריזשין ז"ל שמעת שהרוסן הגיעו למדינתנו מתעכבים התפילות מלעלות.

9 כן היה מקובל בין חסידי פולין שהנסיך טשערטראסקי הגיע אל המגיד הק׳ מקאזניץ ז"ל ובכה והתחנן אליו שיגלה לו מתי מדינת פולין יקום לתחיה, ויהיה לו כבר מלוכה בפני עצמה, והמגיד השיב לו שמאה שנה אחר הסתלקותו יקום מדינת פולין לממלכה בפני עצמה, אך היא תימשך רק שלש שמיטות, ואח"כ שוב ייחרב מלכותה.

ואכן כדבריו ממש כן היה, כי הרה"ק נסתלק בערב סוכות תקע"ה, ובשנת תרע"ה (למס׳ 15) פרצה מלחמת העולם הראשונה, שממנה נגרם שפולין הקימה אח"כ ממשלה בפני עצמה (ב-18 למס׳), והממשלה החזיקה כוחה ומלכותה עד שנת ת"ש (38 למס׳) שבערב סוכות [שהיא יום היא"צ של המגיד] כבשו הרשעים הנאצים את ווארשא העיר הבירה, ונמצא שדברי המגיד הק׳ נתקיימו במילואה שכ"א שנה היה מלכות פולין בעצמאותה, ולאחמ"כ נכבשה.

[אגב, ידוע שמדינת פולין מרדה שלש פעמים להוריד מעליה השלטונות הסמוכות ששלטו עליה, והמרידות הושקטו בכח גדול, ולכן נתחלקה שלש פעמים בין שכנותיה, הראשון היה בשנת תקנ"ה, השני היה בשנת תקצ"א, והשלישי בשנת תרכ"ג].

מ׳דערציילט אז דאס לעצטע יאר ליל יום הקדוש נאך כל נדרי האט ער זיך אפגעשטעלט פאר ׳ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך׳ און געזאגט "רבונו של עולם דו דארפסט אן אורים ותומים, דו האסט דאך ר׳ איציקל לאנצוטער (הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע) וואס ער איז אזוי ווי די אורים ותומים". און ער האט געזאגט אז ער גייט נישט ווייטער ביז ער הערט פונעם אויבערשטן אליין זאגן ׳סלחתי׳ און ער האט אזוי געוואלט און געוואלט, ביז ער האט געזאגט ׳ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך׳. און צדיקים האבן געזאגט אז עס מוז זיין אז ער האט געהערט פונעם באשעפער סלחתי, ווייל אז נישט וואלט ער נישט געזאגן ווייטער.[10]

*

ס׳איז געווען א חילוק צווישן די טישן פונעם דער קאזניצער מגיד און די טישן פונעם רבי׳ן פון לובלין, דער קאזניצער מגיד האט געפירט א לאנגן טיש, און ביז צו די טיהר איז געווען א המשך פונעם קאזניצער מגיד׳ס טיש, און דער רבי פון לובלין האט געפירט א בריטן טיש. האט זיך דער קאזניצער מגיד אמאל אויסגעדרוקט, דער רבי פון לובלין האט א בריטע טיש, איך האב טאקע א שמאלע טיש, אבער ס׳איז כאטש א לאנגע, מ׳האט נישט פארשטאנען וואס ער מיינט צו זאגן, שפעטער אבער האט מען שוין פארשטאנען, דער רבי פון לובלין האט נישט געהאט קיין ממשיך דרך [מצאצאיו הקדושים], אבער דער קאזניצער מגיד האט ביז די קריג געהאט אייניקלעך רבנים אין קאזניץ, דאס האט געמיינט איך האב א שמאלע אבער לאנגע טיש.[11]

10 כן יסופר כי באותו יום הכיפורים התפלל תפילת "כל נדרי" וכשהגיע לאמירת "ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך" החל להתרוצות לפני קונו על עמו בית ישראל בזה"ל: רבש"ע מי ימלל גודלך, והנה אחת שאלתי מאתך אותה אבקש, מה זאת כי עלי נקל הדבר לקחת עול בניך בני ישראל, עם חולשת גופי להיגע את עצמי בעבודה ותפלה עליהם, ולך ה׳ הגדולה והגבורה קשה עליך לומר השתי תיבות "סלחתי כדבריך", אולי תאמר כי חסרון צדיקים בדור, הלא יש לך ברימונוב הרבי ר׳ מענדל׳ע ששקול כנגד כל צדיקי דורו, ואם תאמר מפאת חסרון ה"אורים ותומים" הלא יש לך בלובלין ר׳ איציקל מלאנצהוט (שם הי׳ גר מקודם) המאיר כה"אורים ותומים" אשר הי׳ נקבע בלבו של אהרן הכהן הגדול, ואפשר תאמר כי יחסרון לך "בעלי תשובות" הנה אנכי בזקנותי עם חולשת גופי הנני מוכן לעשות תשובה בעד כל קהל ישראל, ונא רבונו של עולם אבקשה ממך אמור "סלחתי", והכפיל דבריו אלה כמה פעמים, ואח"ז ישב בדביקות עצומה ולא נע זמן מה, רק זיעה ניגרה ממצחו הק׳ ועיניו זלגו דמעות, ולפתע נשמע קולו בקול רנה וישועה "ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך", מסופר שהרבי ר׳ הערש מרימונוב אמר "שמאמין באמונה שלימה שהמגיד שמע מאמר ה׳ "סלחתי" דלולי כך לא הי׳ ממשיך להתפלל ערבית, הרה"ק החוזה צפה ברוה"ק באותו ליל יום כפורים על עבודת המגיד הק׳ ולאחר תפלת ערבית אמר "מי יתן כי יפנה היום ונתבשר בשורות טובת מקאזניץ כי החולה השוכב מטתו הרעיש כל העולמות".

11 עיין בס׳ שיח צדיקים שפעם אחת שאלו את הרה"ק המגיד הק׳ מקאזשניץ ז"ל למה אין אצלו כל כך הרבה אנשים כמו שיש אצל הרה"ק החוזה מלובלין ז"ל, כי להחוזה מלובלין היו באים מאות בני אדם להסתופף בצילו בשבתות בימים טובים ובימים נוראים, אבל למגיד מקאזניץ היו באים רק מעט אנשים, וענה אמר על זה המגיד מקאזניץ, תדע שאצל

*

דער קאזניצער מגיד איז געווען א תלמיד פון רבי'ן ר' אלימלך פון ליזענסק, ער איז געווען פון זיינע גרויסע תלמידים.

ער איז אויך געווען א תלמיד פון רבי'ן ר' שמעלקא פון ניקלשבורג, ער האט געהאט א ישיבה און ער האט דארט געלערנט. דער רבי פון לובלין האט אויך דארט געלערנט.

ער איז געווען א גאון עצום, עס איז געדרוקט פון אים א ספר אויף ש"ס "בית ישראל".

*

דער קאזניצער מגיד איז געווען א גרויסע חלוש, ממש הויט און ביין, און ער איז געליגן אין בעט א גאנצן טאג, אבער פארן עמוד האט ער געדאוונט, און ער האט געקענט שטיין א גאנצן טאג ביים עמוד.

עס איז געווען א פריי אין זיין געגענט וואס האט געהאלטן פון אים זייער שטארק, ווייל ער האט אמאל געהאט א מופת דורך אים, און דער פריי האט זייט דעמאלטס פרובירט צוצושטעלן זאכן פארן קאזניצער מגיד, אבער ער האט נישט געוואלט נעמען, חוץ איינמאל ווען דער קאזניצער מגיד איז געפארן קיין לובלין אויף א ברית, און דער פריי האט צוגעשטעלט א פארמאכטע קוטשן אהין צו פארן האט ער עס גענומען, ווייל ער איז געווען א חלוש און ער האט נישט אויסגעהאלטן די קעלט.

*

דער בני יששכר איז געווען ביים רבי'ן פון לובלין, און ער האט געהערט פונעם רבי'ן פון לובלין ווי ער זאגט "וער ס'האט נישט געגעבן קיין שלום פארן קאזניצער מגיד, וועט ווען משיח וועט קומען נישט געבן שלום פארן מלך המשיח", וועו ער האט געהערט אזעלכע וועדטער און ער איז נאך קיינמאל נישט געווען אין קאזשניץ, האט ער געטראכט "משיח קען דאך אנקומען יעדן טאג", האט ער זיך אויפגעהויבן אז ער גייט קיין קאזשניץ.

ער האט נישט געהאט קיין געלט, איז ער געגאנגען צופיס, און ער האט מורא געהאט צו נעכטיגן אויפן וועג, טאמער ער וועט פארשפעטיגן, ער איז ממש נישט געשלאפן, ער זאל אנקומען קיין קאזשניץ, אזוי ער האט זיך געשלעפט, וועו ער איז אנגעקומען קיין קאזשניץ, וויל ער אריינגיין צום קאזשניצער מגיד, גייט ער אהין, ער וויל אים דאך זעהן, אבער דער קאזניצער מגיד איז געווען א חלוש, און ער איז געווען ארום געמומען מיט מענטשן, און מ'האט אים נישט צוגעלאזט, טראכט ער "דא שטיי איך שוין אין קאזשניץ, און משיח קומט אן, וואס וועט דא זיין", וו אזוי גיט מען זיך א עצה, ער קען זיך דאך נישט צושטופן, האט ער זיך ארום געקוקט, ביז ער האט געזעהן אין שטוב א הויכע שאפע, האט ער געטראכט אז ער וועט ארויף קריכן אויף דעם, וועט ער כאטש קענען זעהן. וועו ער איז ארויף געקראכן אויף די שאפע האט ער געזעהן דעם קאזשניצער מגיד, און דער קאזשניצער מגיד הייבט אויף זיינע אויגן, און ער זאגט אים "בראיה בעלמא קני".[12]

*

ס'איז געווען א וויכוח צווישן דעם קאזניצער מגיד מיטן רבי'ן פון לובלין, דער קאזניצער מגיד האט געהאלטן אז קודם דארף מען משפיע זיין רוחניות פאר אידן און נאכדעם וועט נשפע וועו ערן גשמיות, און דער רבי פון לובלין האט געזאגט פארקערט, אז קודם דארף מען משפיע זיין פאר אידן גשמיות און נאכדעם וועט נשפע וועו ערן פון דעם רוחניות.

יצחק אבינו האט געבענטשט ויתן לך האלקים מטל השמים, ובפשטות איז עס גשמיות, אבער דער מדרש זאגט (בראשית רבה סו, ג) מטל השמים, זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, ורוב דגן זה תלמוד, ותירוש זו אגדה. וואס דאס איז רוחניות, פשוטו של מקרא איז גשמיות, און דער מדרש איז רוחניות, וועגן דעם איז "ויתן ויחזור ויתן" (כפירש"י על "ויתן"), לכאורה וואס איז דאס ויחזור ויתן, נאר מ'דארף געבן בייידע, מ'דארף משפיע זיין גשמיות, און מ'דארף משפיע זיין רוחניות,

ס'איז נאר די פלוגתא וואס איז קודם, אבער ס'דארף זיין בייידע, דאס איז ויתן ויחזור ויתן, אלע בייידע.[13]

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

החזה מלובלין יש שולחן רחב מאד, אבל אצלי יש שולחן ארוך מאד. והיו שאמרו שכוונתו היה על דורותיו אחריו שהמשיכו את החצר הקודש כידוע, משא"כ בלובלין שתלמידיו הק' המשיכו להנהיג את עדת ה', ויש שאמרו שהכוונה היתה על הספרים הקדושים שהמגיד הק' מקאזניץ השאיר לדורותיו אחריו שנתקבלו ונתפרסמו בכל קצוי תבל, ונשארו כאבני יסוד לתורת החסידות.

ועיין בס' סדר שנה האחרונה-מונקאטש: עוד אזכיר ענין פלא, בהקדם מעשה שנזכרתי כי בשנת תרצ"ד חל להיות ימי הפורים כמו בשנה האחרונה הלז הייתה על יום ה' ויום ו' ערב שבת קודש, ועל פי המנהג שנהגו בימי שמחה האלה, להניח בשעת הסעודות הגדולות שנהל רבינו בבית המדרש ב' שלחנות זה אל זה יחדיו, כדי שיהיה השלחן רחב ביתר שאת ויהיה מקום פנוי להבאים על השלחן הפארשטעלטע לשמחנו בשמחת פורים כדרכם בקודש של כל הצדיקים, כי היה להם בזה ענין עמוק וגדול כנודע. וביום ערב שבת קודש הנ"ל אחר צהרים האריכו בסעודה קודם ברכת המזון עד סמוך ונראה לפני קבלת שבת כערך שעה, ועל כן היה בדעתינו להיות זוכין לשתי שלחנות שישארו כן גם על שבת קודש המשמשת ובא, בלתי מגע ומשא וטלטול ממקום למקום, אבל נפל בדעתינו כי אולי לא יהיה זה ניחא למרן רבינו, ועל כן הלך אחד מהתלמידים ומשמשים בקודש לשמוע דעתו בזה, ורבינו ענה לו תיכף ומיד, חלילה מעשות כדבר הזה, אין זה דרכינו "צו פירן ברייטע טישן", זולת בפורים התרנו כנ"ל "מיר פירן נאר לאנגע טישן" עד ביאת המשיח במהרה בימינו אמן. והסביר דבריו ביתר שאת ואמר - הנה החזה הקדוש מלובלין זי"ע "האט געפירט ברייטע טישן אבער נישט לאנגע", כי לא נמשכה מלכותו לדורותיו אחריו כנודע לכל, אבל אבותינו "האבן נישט געפירט ברייטע טישן נאר לאנגע טישן", ובעזה"י כן יהיה עד ביאת גואל במהרה בימינו עכל"ה.

ומן הראוי להעתיק כאן דברות קודש ממרן רבינו שליט"א בענין זה שהשמיע כאן בבני ברק בשנת תשס"ז לפ"ק:

"ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, ובפשטות הם כולם ברכות גשמיים ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, ודקדק לומר ורו"ב דגן, שיהיה פרנסה בשפע רב. אך במדרש רבה (פס"ו ס"ג) דרשוהו על ענייני רוחני, מטל השמים, זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, דגן זו תלמוד, ותירוש זו אגדה, ולפי המדרש ברכת ורו"ב דגן, שיזכו ללמוד הרבה גמרא ותוספות, וברכת יצחק אבינו כוללת בתוכו הן ברכה בגשמיות והן ברכה ברוחניות.

ויתבאר בהקדם מה שנתווכחו רבותינו קדושי עליון נוחי ארץ נגב"מ הרה"ק המגיד מקאזניץ זללה"ה והרה"ק הרבי מלובלין זללה"ה בענין התפלה, שהמגיד מקאזניץ אמר שבתחלה צריך האדם לבקש מהשי"ת על רוחניות ואח"כ יבקש על גשמיות, והרבי מלובלין אמר להיפוך שבתחלה יבקש על גשמיות ועל ידי זה יוכל לבא לידי רוחניות, כי לא יוכל אדם לבא לידי רוחניות אם לא יהיה קודם גשמיות כמובן. ועל פי זה מתאמרא משמיה דהרה"ק המגיד מטריסק זללה"ה (הובא בילקוט מאורי אור לשבועות) על פלוגתת בית שמאי ובית הלל (חגיגה יב.) דבית שמאי אומרים שמים נבראו תחלה, ובית הלל אומרים ארץ נבראת תחלה. הכוונה דבית שמאי ס"ל שבתחלה צריך האדם לבקש על רוחניות, ואחר כך יתפלל על הארץ היינו גשמיות, ובית הלל ס"ל ארץ נבראת תחלה, שצריך האדם לבקש מתחלה על גשמיות וממילא יבא על ידי זה גם לרוחניות, כי על ידי גשמיות יכולים לבא לידי רוחניות, עכ"ד.

ובזה יתבאר מקראי קודש, שברך יצחק אבינו את יעקב אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, כפשוטו שיזכה לשפע רב ופרנסה בריוח, וכמדרשו מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה, ודרשו עוד במדרש ויתן ויחזור ויתן, רמז לשני סוגי ברכות, על ענייני גשמי ועל ענייני רוחני, אך איני יודע איזה מהם קודמת, ולזה כשהסכים יצחק בלבו לברכו הקדים ואמר כמכריע, ראה ריח בני כריח שד"ה אשר ברכו הוי"ה, רמז על שיטת בית הלל דארץ נבראת תחלה, ובאופן זה קאי הברכות ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ כפשוטו בברכה בגשמיות, שקודם יזכו בני ישראל לשפע גדול בהרחבת הדעת ויהיה השפעות טובות בכל ענייני גשמי. והנה צרכי עמך ישראל מרובים, וזקוקים לפרנסה ושפע טובה, ויתן ויחזור ויתן, שאח"כ יהיה השפעה ברוחניות, מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, ואם לא יהיה לבני ישראל דאגת הפרנסה, יהיה להם דעת צלולה לעסוק במקרא משנה גמרא ואגדה, ויצחק אבינו כבש דרך זה לבניו אחריו והכריע שמתחלה ישפיע הקב"ה ענייני גשמי ואח"כ ענייני רוחני, וברכה זו ברך יצחק אבינו את בניו עד סוף כל הדורות, ואל הברכות הללו עיני בני ישראל צופיות, שיפתח ה' את אוצרו הטוב, שלא יצטרכו להתייגע כל כך על הפרנסה.

ועל פי זה יל"פ הפייטן, צמאה נפשי אל הוי"ה היינו שם הוי"ה ביושר שהאותיות י"ה הן תחילה, ולכן ימלא שובע אסמי, להקשפיע לי צרכי גשמיות תחילה, אל ההרים אשא עיני, אל תקרי ההרים אלא ההורים, מה שאמר יצחק אבינו כריח שדה אשר ברכו הוי"ה, כהלל ולא כשמאי, שבזה הכריע יצחק אבינו כבית הלל דארץ נבראת תחילה". עכתדה"ק.

---

12 ויש לציין שהבני יששכר מביא בשמו ד"ת בספריו הק', כמש"מ בספרו דרך פקודיך (מל"ת ט"ו) בזה"ל: ושמעתי מפי כבוד האדמו"ר הרב הקדוש המגיד מהר"י זצ"ל מקאזניץ וכו' עכ"ל. וכן בחידושי מהרצ"א (על זוה"ק פ' תולדות) כתב לאמור בזה"ל: ושמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב המגיד הק' מהר"י מקאזניץ וצוק"ל וכו' עכ"ל. ובאגרא דכלה (פ' תשא) כתב בזה"ל: אמר אדמו"ר הרב הקדוש מהר"י מ"מ מקאזניץ וכו' עכ"ל. ועוד מזכירו בס' בני יששכר (מאמרי ר"ח מ"א ס"י ד).

13

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

הגה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע

יומא דהילולא קדישא ט"ו תשרי

רבי מרדכי'לע נאדבורנער איז געווען אין סיגוט ביים ייטב לב,[14] ער איז געווען דארט אויף א ברית, דער ייטב לב איז געווען דער סנדק, און רבי מרדכי'לע איז געווען דער מוהל,[15] און ער האט אנגעהויבן "זה הכסא" (בניקוד ציירי תחת הזיי"ן), דער ייטב לב האט צוגעקוקט ווי אזוי ער האט געמאכט די ברכות ביים ברית, און ער האט געזאגט אז זייט דעם רבי'ן רבי הערש פון רימנוב האט ער נאכנישט געהערט אזא ברכה.[16]

דא איז געווען א איד ר' מרדכי ווילליגער, זיין פאטער האט געהייסן ר' משה ווילליגער און ער איז נאך געווען א תלמיד פון זיידן ז"ל דער ייטב לב, און נאכדעם איז ער געווען א חסיד פון קדושת יו"ט, ס'איז אים געבוירן געווארן א קינד האט ער מכבד געווען דעם קדושת יו"ט מיט סנדקאות, און דער קדושת יו"ט איז געפארן צום ברית, כ'מיין אז די ברית איז געווען אין בישטינא, די מוטער איז געווען א חסידות'טע פון רבי מרדכי'לע נאדבורנער, דער פאטער איז געווען א סיגוטער חסיד, און זי האט געוואלט א נאמען געבן נאך רבי מרדכי'לע, און דער פאטער האט נישט געוואלט, ווען ער איז געקומען מכבד זיין דעם קדושת יו"ט מיט סנדקאות און ער איז געקומען צום ברית, האט דער קדושת יו"ט אים געהייסן ער זאל געבן דעם נאמען 'מרדכי' נאך רבי מרדכי'לע נאדבורנער.[17]

*

דער טאטע ז"ל האט דערציילט, אז רבי מרדכי'לע נאדבורנער פלעגט צו קומען קיין סיגוט, און ער האט געדאוועט זייער שפעט יעדן טאג, נאך חצות נאכמיטאג האט ער געדאוועט שחרית, ס'איז געווען א חידוש פון הנהגה ווי אזוי ער האט זיך געפירט יעדן טאג, און ער האט מקפיד געווען בי זיין מנין זאל נאר דער וואס האט מיט געדאוועט דארט זיין, דער וואס האט נישט מיט געדאוועט, צוקוקער'ס, האט ער נישט געגליכן, ער האט געהאט א הקפדה און ער פלעגט ארויסווארפן, דו האסט שוין געדאוועט, דו גיי ארויס.[18]

---

14 עיין בס' גדולת יהושע (ח"ב דף מ"ג) בשם אחיו של הרה"ק מנאסויד זצ"ל שהרה"ק הייטב לב אמר לו שילך לראות את עבודת הס"ק בהבהוב הנרות לכבוד שבת קודש, באמרו שכונתו לשם שמים. ואגב יש לציין שבס' שיח זקנים (ח"ו) מביא שפע"א נסע חסיד של הייטב לב אליו לראש השנה, ולקח עמו כמה רמונים לדורון לרבו הק', ובאמצע הדרך נכנס לקבל פני הס"ק בבישטינא, ונתיישב בדעתו ולקח כמה רמונים והביאם להס"ק, ומיד כשהניחו לפניו, לקח הס"ק רמון בידיו הק', ואמרף ס'איז שיין, ס'איז נישט פאר מיר, עס באלאנגט קיין סיגעט.

15 וכפי המובא בהקדמת ספר בני שלשים אותו הברית היתה בשנת תרמ"ג שנתו האחרונה של הייטב לב עלי אדמות, והייטב לב אמר לבעל הברית שיכבד את הרה"ק רבי מרדכי זי"ע בסנדקאות במקומו, והברית נערכה בבית מדרשו של הייטב לב בסיגעט.

ועי' בס' מעשה צדיקים (בערך הרה"ק מנדבורנה) בשם החסיד רבי משה בראקשטיין ע"ה מבישטינא מחסידי הרה"ק רבי מרדכי זי"ע שהיה נוכח באותו הברית מילה, והוא נכנס אח"כ להייטב לב לקבל ברכתו, והייטב לב אמר לו את גודל התפעלותו מעבודת הרה"ק רבי מרדכי זי"ע , ואחר הסתלקותו של הייטב לב באו תלמידיו ואמרו להרה"ק רבי מרדכי זי"ע שהייטב לב התבטא שהוא משתוקק לראות עוד את עבודת הקודש של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע , וכשמוע הרה"ק רבי מרדכי זי"ע את דבריהם נענה ואמר: למה לא אמרתם לי את זה קודם הסתלקותו, הרי לו ידעתי מזה הייתי נוסע אליו לסיגעט לענגן, כי את המפתחות של שערי השמים שהיו בידי זקנו הק' הישמח משה, הוא קיבל בירושה, והייתי נוסע אליו בלי שהיות. והמשיך רבי משה הנ"ל - שאחר אותו הברית את הרה"ק רבי מרדכי זי"ע מה יהיה עם הרך הנימול כשיגדל, נענה הרה"ק רבי מרדכי זי"ע ואמר: א גוטער קוטשער (הייט בעל עגלה טוב), ואכן כך הוה, ורבי משה הנ"ל היה מקפיד להשתמש עם הבעל עגלה הנ"ל, כי רבו העיד עליו שהוא טוב במלאכתו.

16 עי' בס' דברים ערבים (ח"ב) כי פעם אחת נתכבד מרן הייטב לב זי"ע בסנדקאות בעיר סיגעט, והרה"ק מנדבורנא נתכבד באמירת הברכות, ושעת הברית נקבע להיות לערך בשעה 2-3 אחה"צ, והייטב לב הגיע שם בזמן המיועד, אולם הרה"ק מנדבורנא איחר לבא כדרכו והמתינו עליו זמן רב, עד שהגיע לבסוף בשעה חמש אחה"צ, וכאשר שאלו אותו לדעת על מה ולמה נתאחר כל כך להופיע, והתנצל ואמר בבדיחותא "מ'האט דאך געדופן אויף 3-2, צוויי מיט דריי איז דאך פינף".

ואחר הברית כאשר חזר הייטב לב לביתו היה כל כולו סוער ורועש והסתובב בחדר הספרים אנה ואנה כשמקטרתו בפיו ומעשן, והמשב"ק הרה"ח ר' משה העניג ז"ל שאלו "פארוואס איז דער רבי אזוי צוקאכט", וענהו הייטב לב שכאשר היה בהברית ושמע איך שהרה"ק מנדבורנא אומר הברכות "זייטן רבי'ן רבי הערש רימנובער האב איך נישט געהערט אזעלכע צוויי ברכות, איך וויל אים נאכאמאל הערן", והראה אז על זקנו הלבן, ברמזו שהוא כבר זקן בא בשנים ואין זה לפי כבודו לנסוע להרה"ק מנדבורנא שהיה עוד צעיר לימים, וכן הרה"ק מנדבורנא לא הסתופף אז בצל צדיקי הדור ועל כן אינו רואה שישמע עוד אותו.

ולאחר שנסתלק מרן הייטב לב לחיי העולם הבא, הגיע לאוזני הרה"ק מנדבורנא מה שאמר הייטב לב אודותיו אז, נענה ואמר "א שאד, ווען איך וויים ווען וואלט איך ווען געפארן צו אים".

17 בס' פרדס מרדכי (להרה"ג ר' מרדכי ווילליגער ז"ל) כתב כן בתחילת הספר בתולדות המחבר: נולד ביום ט' מרחשון א' וירא שנת תרנ"ו לפ"ק, בעיר בישטינא שבמחוז מארמארישׁ, כי אביו עבר מסיגעט לבישטינא לתקופה קצרה. הכנסתו לבריתו של אברהם אבינו התקיימה ביום א' פרשת חיי שרה בעיר בישטינא, בהשתתפות הגה"ק בעל הקדושת יו"ט זצ"ל שהגיע במיוחד מעיר סיגעט הסמוכה כדי לשמש בסנדקאות, ויקרא שמו בישראל 'מרדכי' ע"ש הרה"ק ר' מרדכי מנאדבורנא זצ"ל שקבע מקום מושבו בעיר בישטינא ושם מנוחתו כבוד.

המחבר רשם לעצמו דבר נפלא אודות שמו, וז"ל, ובתוך כך כדי לספר לדורותי היקרים יחי' שכבוד אאמו"ו סיפר לי כמה פעמים, הברית שלי התקיימה ביום א' לפרשת חיי שרה בעיר בישטינא, בעל הקדושת יו"ט זצ"ל הגיע ביום א' מסיגעט הסמוכה להיות הסנדק על ברית מילה שלי. ביום הברית הלך אבי ז"ל לקבל פני בעל הקדושת יו"ט אצל תחנת הרכבת, כשירד מהרכבת קבלו אבי בברכת שלום עליכם, מיד שאל את כבוד אאמו"ו ז"ל אודות איזה שם לחיים רוצה ליתן לי, ענה לו אבי רציתי לדבר מזה עם הרבי שליט"א [זצ"ל], א"ל בעל הקדושת יו"ט אין לך להסתפק בזה ליתן שם מרדכי, לזכר הצדיק הקדוש ר' מרדכי'ע נאדבורנער שנפטר באותו שנה, כי הי' "אן אפענער בעל רוה"ק". ואבי ז"ל סיפר שהיתה גם מצד בעל הקדוי"ט רוה"ק כי אמי ע"ה השתוקקה מאוד ליתן להבן השם מרדכי ותהי' לפלא.

גופא דעובדא הכי הוי, כמה ימים לפני הברית, אמרה אמו לאביו, שהיות שנולד בבישטנא, מקום מנוחתו של הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדבורנא זי"ע [שנסתלק א' סוכות תרנ"ה], וגם שזכו להסתופף בצילו ולדור בחצר אחת עמו וקירב אותם, ע"כ רצונה שיקראו שמו בישראל בשם 'מרדכי', אבל אביו לא רצה מתחילה לשמוע בקולה, באמרו שאע"פ שהיה קדוש עליון, אבל אין לנו שייכות להגזע של נדבורנא, אנחנו סיגוטער חסידים ולא נדבורנאער חסידים, אבל היא התעקשה שלכה"פ כשיגיע בעל הקדושת יו"ט להיות הסנדק ישאל חוות דעתו בזה, ואביו אמר אח"כ שלא היה בכלל אצלו ספק לשאול ממנו דבר זה, אבל רבו הקדימו ואמר לו הוראתו.

18 ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) שמעתי מהרה"ח ר' גרשון מענדל שווארץ בנו של ר' מיכאל טאקייער ע"ה שאביו היה חסיד מובהק של הרה"ק רבי ר' מרדכי'לע מנאדווערנא, שהיה ידוע לבאי היכלו בקודש שהרה"ק הקפיד מאוד על אלו שהיו באים אחר תפילתם וסעודתם להתבונן בתפילתו של הרה"ק בשבתות ימים טובים, כי הרבה אנשים אבו לשמוע אל הרנה אל התפילה של הרה"ק, אבל היות שהיה מתפלל מאוחר מאוד, היו הרבה אנשים שהלכו להתפלל מוקדם ואכלו סעודתם ואח"כ באו לבית מדרשו של הרה"ק, אמנם הרה"ק הקפיד מאוד ע"ז.

וכאשר הרה"ק היה בא להתפלל היה מצווה שמי שכבר אכל לא יהיה בביהמ"ד בעת שהוא מתפלל [מרדכי זאגט, וער עס האט געגעסן זאל ארויסגיין], ופעם אחת היה שם יהודי אחד שאכן כבר היה אחר סעודתו, והוא חשב לתומו שהרה"ק לא מתכוין אליו, והיות ונפשו איותה מאוד לחזות בנועם עבודתו לא יצא מביהמ"ד, והרה"ק חזר על דבריו שמי שאכל כבר שיצא מכאן, והלה עשה עצמו כאילו הדברים אינם מכוונים אליו, ולפתע נגש הרה"ק אל האיש הלז ואמר לו: די מאק, דו האסט געהערט וואס מרדכי'לע האט געזאגט, והתחילו כל אבריו דא לדא נקשן בראותו שהרה"ק בעיניו הבדולחים הכיר בו.

ועיי"ש שמביא שמסופר ע"י נכדי הגאון רבי שמואל היילפערין ז"ל אב"ד אמסטערדאם שזקינם הנ"ל הלך פע"א לראות עבודתו בקודש של הרה"ק רבי ר' מרדכי'לע זי"ע בשעת התפילה, אמנם היות שהוא כבר התפלל והוא ידע שהרה"ק מאוד מקפיד שלא יימצא בבית מדרשו מי

איז דאך געווען חכמים, מענטשן וואס האבן שוין געדאוועט און האבן געוואלט דארט זיין, מ׳האט זיך אנגעטון טלית ותפילין און אריינגעקומען געמומען א סידור כאילו ער דאוועט, ס׳איז אבער נישט געווען קיין חכמות ער האט דערקענט ווער ס׳האט יא געדאוועט ווער ס׳האט נישט געדאוועט, ביי אים איז נישט געווען קיין מעשיות, ער פלעגט צוגיין, ער האט געזאגט מא״ק, מוה קטן, מאק ארויס, שוין געדאוועט, דו האסט שוין געדאוונט ארויס, אזוי איז געווען.[19]

דער פעטער ז״ל איז געווען א יונגל און ער איז איך געגאנגען, ער איז שוין געווען נאכן דאוועגן, האט ער געזאגט ער איז דעם רב׳ס זוהן, אים האט ער געלאזט.

ער האט דעמאלטס געזאגט פארן פעטער ז״ל, ״דו זאלסט פילעווען אין חומש רש״י, וועסטו וויסן וואו דער באשעפער וואוינט.[20] וווייל כ׳האב געקענט גרויסע מענטשן וואס האבן נישט געווארט וואו דער באשעפער וואוינט וווייל זיי האבן נישט געפילעווען אין חומש רש״י״.[21]

בקיצור רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט געדאוועט שפעט, אין שולחן ערוך שטייט מ׳דארף דאוועגן פאר חצות, דער שינאוער רב האט געהערט אזא מין הנהגה האט ער געהאקט אויף דעם, אזאנס מ׳איז עובר אויף שולחן ערוך, שינאוער רב האט דאס נישט גורס געווען און ער האט אים זייער שטארק אטאקירט.[22]

אמאל האט זיך געמאכט א מעשה דער שינאוער רב איז געקומען קיין סיגעט, און רבי מרדכי׳לע נאדבורנער איז אויך געקומען קיין סיגעט - און רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט געוואוסט ער האט געהערט אז דער שינאוער רב רעדט אויף אים, ער באקלאגט זיך אויף אים, אין סיגעט איז געווען דער נאסוידער רב דער זוהן פון רבי משה ארי׳ פריינד, האט ער געזאגט פארן נאסוידער רב,[23] ער זאל זאגן דעם שינאוער רב ער זאל אויפהערן צו האקן אויף אים, און האט געזאגט אזוי, ער זאל אויפהערן צו האקן אויף מיר, אויב נישט וועל איך אים אויסגיסן די בעכער ביי קידוש.

דער שינאוער רב איז געווען אין סיגעט, אויף שבת ער האט געפירט דארט טיש, און דער נאסוידער רב איז געקומען צום טיש פון שינאוער רב, און שינאוער רב מאכט קידוש מיט התלהבות און ס׳גיסט זיך אים אויס די בעכער האט זיך אויסגעגאסן אינמיטן קידוש, מ׳האט צוריק אנגעגאסן דעם כוס. און דער נאסוידער רב האט דאס צוגעקוקט ער איז געווען אזוי שאקירט, וווייל ער האט דאך אים געזאגט אזוי.

נאכן טיש איז ער אריינגעגאנגען צום שינאוער רב, ער זאגט, דער רבי זאל מיר מוחל זיין, און ער זאגט אים איך מוז פארציילן פארן רבי׳ן וואס איך האב געהאט, דא איז געווען רבי מרדכי׳לע נאדבורנער, און ער האט מיר געזאגט היינט איך זאל זאגן פארן רבי׳ן - ער האט פאר זיך געטראכט ער זאגט נישט גארנישט, ער וועט זיך נישט גיין אריינמישן, ער זוכט זיך קאפ וויטאג, וואס ער זאל זאגן פאר שינאוער רב – אבער דערנאך וואס ס׳האט פאסירט אזוי די מעשה, איז ער יא אריינגעגאנגען אז דער רבי זאל מוחל זיין, איך מוז פארציילן פארן רבי׳ן, דאס איז דא רבי מרדכי׳לע נאדבורנער האט ער מיר אריינגערופן און געשיקט א שליחות פארן רבי׳ן, איך זאל זאגן פארן רבי׳ן ער זאל אויפהערן צו האקן אויף אים, וווייל אויב נישט וועט זיך אויסגיסן די כוס ביי קידוש, איך האב מיר באמת צוריק געהאלטן נישט זאגן, אבער איך זעה היינט האט אזוי פאסירט ביי קידוש ס׳האט זיך אויסגעגאסן די כוס.

דער שינאוער רב הערט אים אויס, און האלט אים פאר ׳פארוואס ביזטו נישט געקומען זאגן פאר קידוש? זאגט נאסוידער רב, און וואס וואלט ווען געווען? זאגט דער שינאוער רב, ׳איך וואלט ווען אנגעהאלטן די כוס מיט ביידע הענט ס׳זאל זיך נישט אויסגיסן׳...[24]

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

---

19 שהתפלל כבר, ע״כ לבש תפילין דרבינו תם ונכנס לבית מדרשו, ורבי ר׳ מרדכי׳לע עמד כשפניו אל הכותל, ומיד כשנכנס נענה הרה״ק בלשון הקודש (היות שהוא לבוש בתפילין): אני מרגיש פה קדושת רבינו תם, ושיצא לחוץ.

19 עי׳ בס׳ המאזרינו חי׳׳ל (מהגה״ח רבי חנני יו״ט ליפא שוואריץ ז״ל) כי הרה״ק מנדבורנא כאשר הרגיש בזה היה קורא להמשב״ק ״חיים איציק, ס׳איז א טשאט״ (ריח), והיה צריך להוציא את כל מי שכבר התפלל, ופע״א התחבא אחד בחדר, והרה״ק מנדבורנא הרגיש בזה מיד שאחד נשאר בחדר, ועעק שמי שכבר התפלל יצא, אולם בכל זאת לא יצא האיש הלז ועשה את עצמו כאילו מתפלל, והרה״ק מנדבורנא שאחז אז לפני אמירת הודו נגש אליו במקום שעמד אצל הקיר, וציוה לו לצאת תיכף ואמר לו ״דו ווייסט נישט אז מרדכי׳לע קען נישט דאוועגן וועז ס׳איז דא א טשאט״.

ומעשה שהיה אצל אביו ר׳ עזריאל זצ״ל, כאשר התפלל פעם במנינו של הרה״ק מנדבורנא, וראה דרכו בקודש איך ששלח כמה אנשים שהתפללו עמו, מפני שהרגיש שחושבים מחשבות לא טובות בעת התפילה, וגם היה לו מנהג להדליק בכל יום ק״ס נרות, ואם הרהר אחד על הדבר היה מרגיש מיד בדבר ואמר שלא יהרהרו אחריו כי טעמו ונימוקו עמו, וכאשר נכח שם אאמו״ר ז״ל ורצה ליזהר שלא יעלה בדעתו מחשבת פיגול להרהר אחרי דרכיו, לכן התחיל לחשוב בדעתו דברי הכתוב שויתי ה׳ לנגדי תמיד, ותיכף ומיד הרגיש הרה״ק מנדבורנא במחשבתו, ניגש אליו ואמר לו ״שויתי לאזט מרדכי׳לע יא טראכטן״.

20 גופא דעובדא הוי בשנת תרנ״א כאשר שבת הרה״ק רבי מרדכי׳לע את שבתו בעיר סיגוט, אחר סעודה שלישית של הקדושת יו״ט זי״ע הלכו שני בניו הק׳ מרן הגה״ק העצי חיים ז״ל ומרן רבינו הק׳ זי״ע בלוית הגה״צ רבי נפתלי מנירבאטור זצ״ל לראות עבודתו הק׳ של הרה״ק רבי מרדכי, וכשהגיעו לשם ראו הרבה אנשים צובאים על הפתח, אבל הרה״ק רבי מרדכי לא הניח אותם ליכנס, וכשסיפרו לו ששני בניו של הרב מסיגוט רוצים ליכנס ציוה שיכניסו אותם, ובזכותם נתן רשות לכל העם הנאספים להיכנס אל הקודש פנימה, כשנכנסו הי׳ בשעת קריאת התורה של מנחה, ואחרי הקריאה שאל הרה״ק את רביה״ק זי״ע שהיה אז ילד, ושאלו מהו הוא לומד, וענהו שלומד חומש ורש״י, ובחנו הרה״ק על לימודו וציוה אותו שילמוד חומש ורש״י כל יום ויום ואמר לו בלשון קדשו: ״אז דו וועסט לערנען חומש רש״י וועסטו וויסן ווי דער באשעפער וואוינט, מרדכי׳לע האט געקענט אסאך גרויסע לייט, וואס וווייל זיי האבן נישט געפילעווועט אין חומש רש״י, האבן זיי פארגעסן ווי דער באשעפער שטייט איין״.

ואכן פקודתו שמרה רוחו שרביה״ק למד כל ימיו חומש ורש״י ועיין גם ברמב״ן ואוהחה״ק וכו׳ כשפארו חבוש על ראשו בתפילין דר״ת ולא טעם מאומה לפני לימודו חורש״י אפילו בסעודת ברית.

ויסופר שכאשר נחלה מרן רביה״ק עש״ק משפטים תשכ״ח, ועבר עליו כמה ימים והתחיל ב״ה קצת להשתפר המצב, הצטער מרן רבינו ז״ל עצמו מאוד שאינו יכול ללמוד חומש רש״י בעיון כאשר היה רגיל לעשות מדי יום ביומו זה יותר משבעים שנה, ופע״א בבוקר סיפר בשמחה רבה שראה בחזיון לילה את הרה״ק הרבי ר׳ מרדכי׳לע מנאדוורנא ז״ל והבטיחו שיזכה עוד ללמוד חומש רש״י ימים רבים, ומני אז הקפיד מאוד ללמוד חורש״י בכל יום ויום אף בזמנים הקשים של יסורים וחולשה ר״ל.

21 בס׳ אמרי פנחס קאריץ שער ה׳ אות ט׳, הזהיר שיהיה מונח אצל האדם חומש ע״פ רש״י לעיין בו בכל שעה, כמ״ש והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגו׳ למען ילמד ליראה, וינצל ג״כ מהרהורי ע״ז, וגם הזהיר שילמדו הנערים כל התורה מבראשית עד גמירא, ויהיו בקיאים בהם, ובודאי יהיו כשרים וינצלו מהרהורי ע״ז.

ושם באות י׳, הרב שמע שמצויים פוחזים ורוצחים וצוה ללמוד פירש״י בחומש, כי פירש״י בחומש הוא סגולה נגד מחשבות רעות, וכן אמר הוא ז״ל כשידעו בניכם רש״י על חומש מובטחני שיהיו אנשים כשרים ולא יהי׳ להם מחשבות ע״ז ח״ו, ויהיו נקיים בברית קודש ע״כ.

אגב, מענין לענין יש לציין מש״כ בס׳ עבודת עבודה (מכ״ק האדמו״ר מטאהש ז״ל - פ׳ בראשית), וז״ל: והוה עובדא בהרה״ק הרבי ר׳ מרדכי׳לע מנדבורנא זי״ע שהגיע פעם לעיר חוסט, וביקר שם בישיבה הרמה של הגה״ק בעל ערוגת הבושם זצ״ל, שהיה אז רב ואב״ד דמתא, והרבי ר׳ מרדכי׳לע בחן את הבחורים על שיעורי הישיבה, ושח עמהם בדברי תורה ויראה, לפני שנסע הרבי ר׳ מרדכי׳לע משם, שאל בעל ערוגת הבושם את הרבי ר׳ מרדכי׳לע, שיאמר חוו״ד על הבחורים שלו, אמר לו הרבי ר׳ מרדכי׳לע, הבחורים הם כלים מפוארים מאוד, אבל ניכר על כמה מהם שאינן נזהרין להעביר את הסדרה שמו״ת בערב שבת קודש, כי אילו היו מעבירין את הסדרה כראוי, היה ניכר עליהם כח היראת שמים ביתר שאת, זאת הרגיש רבי מרדכי׳לע בכח קדושתו.

22 עיין בס׳ המאזרני חיל (ח״ב) שכשהרה״ק משינאווא העיר על איחור תפילתו של הרה״ק הרבי ר׳ מרדכי הנ״ל, הגיעו למחרתו כמה אברכים לראות את הליכותיו בקודש, והרה״ק הרגיש בדבר, וקרא להם ושאל להם: אינגעלייט איר האט גע׳לערנט פרק? [הכוונה על פרקי אבות], הלא אמרו חז״ל (אבות פ״ג) כל מי שמעשיו מרובין מחכמתו, דומה לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין שכל רוחות שבעולם באות ונושבות לא מזיזין אותו ממקומו, ופירש הרה״ק – כל רוחות, היינו כל בעלי רוח הקודש שבעולם עומדין כנגדו, אי אפשר לעמוד כנגד מי שמעשיו מרובין מחכמתו.

23 עיין בס׳ מרא דעובדא (מכ״ק הגאב״ד הרמ״א פריינד זצ״ל) שכשהרה״ק הרבי ר׳ מרדכי׳לע זי״ע היה בסיגעט רצה הרה״ק מנאסוידר להכנס בפתקא ופדיון, וביקש רשות מאביו הגה״ח רבי משה ארי׳ ז״ל הראש הקהל דסיגעט, והוא אמר לו ליתן רק מעות בלי קוויטל, אמנם הרה״ק מנאסוידר הפצירו מחמת שאינו מן הכבוד להכנס בלי קוויטל, ואביו הסכים לכך, וכשנכנס ונתן להרה״ק את הפתקא והפדיון, אמר לו הרה״ק: הכסף הוא אמת, לכן אני לוקח ממך, אך הפתקא הוא שקר, על כן לא אקחנו ממך, ויהי לפלא.

24 אגב, עיין בס׳ עבודת עבודה (ח״ב) ובס׳ צדקת יהוסף שכשהרה״ק מצאנו זי״ע נסע עם בנו הרה״ק משינאווא לבקר בהיכלו של הרה״ק רבי מאיר מפרימישלאן זי״ע, קיבלם הרה״ק בכבוד הראוי, ובתוך הדברים אמר להם אם הייתם מקדימים לבוא, הייתם יכולים לראות את דמות דיוקנו של המרדכי׳לי שלי, שיש לו צורה כיוסף הצדיק, וכששמע הרה״ק משינאווא דברי הרה״ק מפרימישלאן, לקח תיכף ומיד מרכבה ורדף אחריו כברת דרך ארוכה כדי לזכות לראות את הואר זיו איקונין של הרה״ק.